

UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W JAWORZE

z dnia 2020 r.

w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Jawor na lata 2021-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218) Rada Miejska w Jaworze uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Jawor na lata 2021-2027, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Jawora.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021 r.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Jaworze

Daniel Iwański

Kończak Janina
JAWORZ

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Obecny program obowiązuje do końca 2020 roku, zasadne jest zatem przyjęcie przez Radę Miejską w Jaworze programu przeciwdziałania przemocy na kolejny okres.

Z up. BURMISTRZA

Monika Żmijewska
Sekretarz Gminy

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY JAWOR
NA LATA 2021 – 2027**

Jawor 2020

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	3
I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie	4
II. Podstawy i założenia prawne	7
III. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Jawor	8
IV. Cele i zadania Gminnego Programu	15
V. Finansowanie Gminnego Programu	19
VI. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu	20
Podsumowanie	21

Wprowadzenie

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka. Kształtuje jego poglądy, system wartości, osobowość. To w niej tworzą się wzorce postępowania, których uczą się dzieci od swoich opiekunów. To w rodzinie znajdujemy poczucie bezpieczeństwa, przynależności. Relacje rodzinne oparte na zaufaniu, zrozumieniu, miłości budują nas jako ludzi. I kiedy w życie rodzinne wkrada się dezorganizacja, przestaje ona realizować swoje podstawowe funkcje i zadania. Reguły panujące w rodzinie zostają załamane, a relacje ulegają zaburzeniu i poszczególni członkowie rodziny zaczynają funkcjonować niezgodnie z ogólnie przyjętymi normami społecznymi, moralnymi, prawnymi. Przemoc w rodzinie może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o bardzo dużej szkodliwości społecznej.

Na zagadnienia związane z przemocą w rodzinie można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą w rodzinie zajmują się różne dyscypliny naukowe i społeczne, na przykład psychologia, pedagogika, socjologia, medycyna, prawo, nauki polityczne. Definiowanie można opierać na kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych czy socjologicznych. Niezależnie jednak od konkretnych definicji zjawiska przemocy w rodzinie, to zdaniem specjalistów z różnych dziedzin, przemoc w rodzinie to jeden z najważniejszych problemów społecznych, z jakim przychodzi nam się mierzyć. Nie ulega więc wątpliwości, że wymaga to podjęcia szerokiego, zdecydowanego, dobrze zorganizowanego oraz zaplanowanego na kilka lat, programu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie i ochrony ofiar.

I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie

Definicję pojęcia przemocy w rodzinie w przepisach polskiego prawa powszechnie obowiązującego, możemy znaleźć w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, gdzie przemoc w rodzinie to „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu psychicznym lub fizycznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Definicja określona na potrzeby ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przez organy administracji publicznej.

Charakterystyczne przejawy przemocy w rodzinie:

- przemoc jest procesem (nie pojawia się zniemacka, rozwija się stopniowo, przybierając na sile, tworząc cykle przemocy z kolejno po sobie następującymi fazami, tj.: faza narastania napięcia, faza ostrej przemocy, faza miodowego miesiąca);
- przemoc jest intencjonalna (wynika z działania człowieka, które nie jest przypadkowe);
- przemoc zawsze narusza prawa, dobra osobiste jednostki i powoduje szkody (fizyczne, psychiczne, emocjonalne);
- przemoc jest takim naruszeniem praw, dóbr człowieka, że uniemożliwia mu samoobronę (głównie z powodu przewagi sprawcy w różnych obszarach);
- przemoc jest demonstracją siły i chęcią przejęcia całkowitej kontroli i władzy nad drugim człowiekiem;
- przemoc ma tendencję do powtarzania się (rzadko bywa jednorazowym epizodem);
- przemoc narasta – eskaluje (nie zatrzymana stopniowo przybiera na sile);
- przemoc jest nagradzająca (sprawcy przemocy daje szybkie efekty, co powoduje, że trudno z niej zrezygnować);
- odpowiedzialność za przemoc zawsze ponosi sprawca (nic, co robi, bądź nie robi ofiara, nie usprawiedliwia przemocy. Przemoc nie jest sposobem na rozwiązywanie konfliktów);
- jakakolwiek próba analizowania, jaką rolę odgrywa ofiara w doświadczaniu przemocy jest dla niej wtórnie raniąca.

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy:

1. przemoc fizyczną, obejmującą działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne;
2. przemoc psychiczną, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizmy procesów psychologicznych;

3. przemoc seksualną, czyli działania w obszarze zachowań seksualnych, naruszające intymność pożycia;
4. przemoc ekonomiczną, dotyczącą warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy przemocy.

Każdej, z wymienionych wyżej rodzajów przemocy, towarzyszą charakterystyczne formy:

Rodzaje przemocy	Formy przemocy
Przemoc fizyczna	naruszenie nietykalności fizycznej, popychanie, uderzanie, obezwładnienie, przytrzymywanie, policzkowanie, duszenie, wykręcanie rąk, kopanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni, nieudzielanie koniecznej pomocy, i inne.
Przemoc psychiczna	poniżanie, naśmiewanie się, wyzwiska, stałe krytykowanie, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, izolowanie, upokarzanie, stosowanie gróźb, szydzenie z poglądów, pochodzenie religii, zawstydzanie, demoralizacja, ciągłe niepokojenie, szantażowanie, i inne.
Przemoc seksualna	demoralizowanie, wymuszanie współżycia, nakłanianie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności, sadystyczne formy współżycia seksualnego, gwałt, zmuszanie do obcowania płciowego i innych czynności seksualnych, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, i inne
Przemoc ekonomiczna	niezaspokajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podejmowania pracy zarobkowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia, wydzielenie pieniędzy z wykorzystaniem stosunku zależności, niewywiązywanie się z obowiązku alimentacji wobec członków rodziny, i inne.

Polskie prawo wyraźnie wskazuje, że krzywdzenie członków rodziny jest przestępstwem i jak każde inne podlega karze. Każda osoba doznająca krzywdy ma prawo do ochrony, a przede wszystkim do powstrzymania i przerwania błędnego koła przemocy. Osoba doznająca przemocy ma za sobą na ogół wiele przykrych i trudnych doświadczeń. Może jednocześnie mieć poczucie braku siły sprawczej, poczucie bezskuteczności własnych działań, które mogłyby przerwać przemoc. Bycie ofiarą, doznającą długotrwałej przemocy rodzi określone skutki i wpływa na funkcjonowanie emocjonalne ofiary, która zaczyna odczuwać głównie: wstyd, bezradność, złość, czy określone objawy somatyczne. Bardzo istotne jest, by przełamywać stereotyp i wyraźnie podkreślać, że żadne zachowania, czy uwarunkowania nie usprawiedliwiają przemocy i do niej nie upoważniają.

Ważne jest, by pomoc ofiarom przemocy w rodzinie szła wielotorowo. Powinny to być z jednej strony konkretne oddziaływania prawne, a z drugiej strony psychologiczne. Przerwanie przemocy jest warunkiem podstawowym na drodze do zmiany i pomocy ofiarom. Jest to też jeden z najtrudniejszych aspektów interwencji, z jakim muszą się zmierzyć służby powołane do tego i zajmujące się tą tematyką. Pomoc psychologiczna osobie doświadczającej

przemocy w rodzinie powinna być skoncentrowana na zrozumieniu sytuacji, w jakiej znalazła się ofiara, przejściu przez poczucie krzywdy, winy, chęci odwetu na sprawcy i rozpacz. Każda rodzina jest inna, ma inne doświadczenia, ograniczenia, ale też inne zasoby i mocne strony. Uświadomienie sobie swoich mocnych stron, własnych zasobów, umiejętności, wiedzy daje szansę na wzmocnienie swojej motywacji do działania, a w efekcie przzerwania błędnego koła przemocy i dalszego zdrowego funkcjonowania i życia.

W procesie pomocy psychologicznej bardzo ważnym aspektem jest edukacja, która ma na celu dostarczenie osobom krzywdzonym wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jej mechanizmów, ale daje również możliwość zdjęcia odpowiedzialności za przemoc z osoby pokrzywdzonej. Odpowiednia, skuteczna i długofalowa edukacja daje sposobność dostrzeżenia sposobów radzenia sobie z przemocą. Wzmacniająca siła pomocy psychologicznej i terapeutycznej dla osób po doświadczeniach przemocy w rodzinie powinna umożliwiać wprowadzenie zmian w różnych obszarach, np.:

- w dostrzeganiu nowych rozwiązań i czerpaniu ze swoich zasobów osobistych,
- w przezwyciężaniu skutków przemocy,
- w zrozumieniu, że przemoc może dotknąć bardzo wiele osób, z różnych środowisk i niestety jest zjawiskiem powszechnym,
- w uznaniu istnienia przemocy i nie obwinianiu się za nią,
- w uznaniu ważności swoich uczuć, myśli, emocji, wyborów, decyzji,
- w podejmowaniu własnych, niezależnych decyzji,
- w nauce nawiązywania wspierających, satysfakcjonujących związków interpersonalnych;
- w odzyskiwaniu poczucia własnej wartości i godności.

II. Podstawy i założenia prawne

Program jest zgodny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Przedstawiciele służb i instytucji pracujących na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie wchodzi w skład zespołu interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. To zespół osób delegowanych ze środowisk profesjonalnych do koordynacji, standaryzacji, analiz i rozwiązywania lokalnych problemów przemocy w rodzinie. Utworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest efektem wejścia w życie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz towarzyszących jej regulacji prawa miejscowego. Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. Koordynuje także działania służb związane z realizacją procedury „Niebieskie Karty”.

Procedura „Niebieskie Karty” to procedura postępowania, interwencji obejmująca działania wielu służb i mająca na celu zatrzymanie przemocy w rodzinie oraz pomoc w wychodzeniu z tej sytuacji. To systemowe rozwiązanie pozwala na indywidualne podejście do potrzeb danej rodziny.

Podmioty wymienione w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazane do realizowania działań w ramach procedury „Niebieskie Karty” to:

1. Jednostki organizacyjne pomocy społecznej
2. Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych
3. Policja
4. Placówki ochrony zdrowia
5. Placówki oświatowo-wychowawcze

Każda z wymienionych instytucji w ramach swoich kompetencji zobowiązana jest do podejmowania działań zmierzających do udzielania wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie. Są to służby uprawnione do uruchamiania procedury „Niebieskie Karty”.

Głównym celem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest stworzenie i doskonalenie systemu zintegrowanych działań we współpracy ze wszystkimi podmiotami działającymi na rzecz rozpoznawania oraz zatrzymywania przemocy w rodzinie terenie Gminy Jawor. Program łączy wszelkie zasoby kadrowe, rzeczowe, wiedzę, kompetencje, umiejętności i doświadczenia ludzi zajmujących się zagadnieniami z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Program ma za zadanie integrować i rozwijać współpracę pomiędzy instytucjami pomocowymi działającymi w Jaworze. Niezwykle istotna jest kwestia przeciwdziałania przemocy w rodzinie polegająca na edukacji i profilaktyce zachowań przemocowych, co wiąże się z właściwym diagnozowaniem sytuacji w rodzinie, ustalaniem efektywnych planów pomocy rodzinie, monitorowaniem środowisk zagrożonych i szeroko rozumianymi działaniami edukacyjnymi, które pomagają przełamywać stereotypy dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, które nadal są mocno zakorzenione w społeczeństwie.

III. Diagnoza zjawiska przemocy w Gminie Jawor

Właściwe zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie jest trudne z uwagi na złożoność problemu, jego zakres, skutki i konsekwencje, jakie to zjawisko niesie ze sobą. Dane przekazywane z instytucji pomocowych zajmujących się tym zjawiskiem, pozwalają oszacować jego przybliżone rozmiary. Specyfiką zjawiska przemocy w rodzinie jest utrzymywanie tajemnicy o tym, co dzieje się w rodzinie. Osoby doświadczające przemocy ze strony najbliższych osób często nie mówią nikomu o swoich doświadczeniach, nie zawsze zgłaszają się do instytucji pomocowych, stąd oszacowanie rzeczywistej skali zjawiska jest bardzo utrudnione.

Skalę zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Jawor określono na podstawie zebranych danych i informacji statystycznych ze sprawozdań i statystyk za lata 2016 – 2019 instytucji zajmujących się problemem w naszym mieście.

Na terenie miasta Jawora działa wiele instytucji, służb i organizacji, które w zakresie swoich kompetencji, zadań i obowiązków mają przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar przemocy w rodzinie. Są to przede wszystkim:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze,
- Komenda Powiatowa Policji w Jaworze,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworze,
- Sąd Rejonowy w Jaworze,
- Prokuratura Rejonowa w Jaworze,
- Placówki służby zdrowia,
- placówki oświatowe (w tym: przedszkola, szkoły podstawowe, szkoły średnie),
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaworze,
- Powiatowe Centrum Rozwoju Edukacji w Jaworze,
- Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Osobom Uzależnionym i Współuzależnionym oraz Ofiarom Przemocy „Azył” w Jaworze,

Gminny Zespół Interdyscyplinarny koordynował działania poszczególnych służb w ramach prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”. W latach 2016 – 2019 zespół i powoływane przez niego grupy robocze zajmowały się poszczególnymi przypadkami występowania przemocy w rodzinie. Analizując liczbę wszczynanych procedur „Niebieskie Karty” w poszczególnych latach widać tendencję wzrostową. Otwarcie się na problem przemocy w rodzinie, większe zainteresowanie społeczne tym zjawiskiem, wpływa na to, że więcej przypadków przemocy w rodzinie jest ujawnianych.

Procedura „Niebieskie Karty” wszczynana jest w momencie istnienia uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie może dochodzić do przemocy. Procedura rozpoczyna się w momencie wypełnienia formularza Niebieska Karta – A. Wpłynięcie Niebieskiej Karty do przewodniczącego Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego rozpoczyna działania odpowiednich służb.

Tabela 1. Procedura „Niebieskie Karty”

Procedura „Niebieskie Karty”	rok 2016	rok 2017	rok 2018	rok 2019
Liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty	55	59	46	61
Liczba prowadzonych procedur Niebieskie Karty	84	90	84	95

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GZI w Jaworze.

Oprócz wszczynanych procedur „Niebieskie Karty” w danym roku, grupy robocze Gminnego zespołu prowadziły także procedury kontynuowane z poprzedniego roku. Liczba prowadzonych procedur co roku wzrasta.

Z posiadanych danych wynika, że najbardziej aktywna w identyfikacji zjawiska przemocy w rodzinie oraz diagnozowania jej przejawów jest Policja i to funkcjonariusze najczęściej wszczynają procedury, z uwagi na bezpośredni kontakt z rodzinami, branie udziału w interwencjach domowych, często w momentach ujawniania przez osoby doznające przemocy, co dzieje się w ich rodzinach. Procedury wszczynane były również przez pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworze, którzy także mają bezpośredni kontakt z mieszkańcami naszego miasta, podczas swoich codziennych obowiązków służbowych.

Tabela 2. Podmioty uprawnione do wszczynania procedury „Niebieskie Karty”

Podmioty uprawnione do wszczynania procedury „Niebieskie Karty”	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”			
	2016	2017	2018	2019
Komenda Powiatowa Policji w Jaworze	45	45	36	55
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze	8	8	9	6
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworze	0	0	1	0
Przedstawiciele służby zdrowia w Jaworze	0	0	0	0
Przedstawiciele jednostek oświatowych w Jaworze	2	1	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GZI w Jaworze.

Kolejnymi krokami przy realizacji procedury „Niebieskie Karty” są dogłębne diagnozowanie sytuacji w rodzinie, w której została wszczęta procedura, ustalanie planu pomocy rodzinie, monitorowanie bieżącej sytuacji w rodzinie, podejmowanie działań pomocowych, kierowanie osób objętych pomocą do odpowiednich specjalistów (psycholog, prawnik, terapeuta uzależnień, psychiatra, pedagog) i motywowanie osób objętych działaniami do podjęcia konkretnych działań, np. do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym dla osób stosujących przemoc, do podjęcia terapii w ośrodkach terapii uzależnień, udziału w spotkaniach grup samopomocowych, grup wsparcia, udziału w zajęciach dotyczących wzmacniania kompetencji rodzicielskich. W tych działaniach biorą udział przedstawiciele wszystkich instytucji zajmujących się przemocą w rodzinie. Odbywają się posiedzenia grup roboczych, średnio raz na 3 miesiące. Monitorowaniem sytuacji w rodzinie (średnio raz w miesiącu lub częściej w zależności od potrzeb) zajmują się Komenda Powiatowa Policji w Jaworze, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze, a także poszczególni członkowie grup roboczych, przede wszystkim przedstawiciele Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Jaworze, przedstawiciele oświaty i Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworze. W ramach tych działań najistotniejsza jest współpraca między instytucjami, wymiana informacji, by jak najefektywniej pomóc rodzinie z problemem przemocy.

Tabela 3. Dane statystyczne dotyczące przemocy w rodzinie w oparciu o działaniach służb w ramach procedury „Niebieskie Karty”

Przemoc w rodzinie – procedura „Niebieskie Karty”	rok 2016	rok 2017	rok 2018	rok 2019
Liczba prowadzonych procedur Niebieskie Karty	84	90	84	95
Liczba posiedzeń grup roboczych	237	315	233	216
Liczba osób skierowanych po psychologa – osoby doznające przemocy	42	29	25	25
Liczba osób skierowanych do poradni uzależnień – osoby doznające przemocy i stosujące przemoc	44	25	25	79
Liczba osób kierowanych do udziału w Programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc	10	13	15	12
Liczba osób, które ukończyły Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc	17	16	17	13
Liczba rodzin objętych monitoringiem służb w ramach procedury Niebieskie Karty	84	90	84	95
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C	43	43	34	46
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart D	38	38	35	37

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GZI w Jaworze i PCPR w Jaworze.

Osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc kierowane są do udziału w Programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc, który realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaworze.

Działania grup roboczych Gminnego Zespołu kończyły się zakończeniem procedury „Niebieskie Karty”, w momencie kiedy zaistniały konkretne do tego przesłanki. Zestawione dane pokazują, że w zdecydowanej większości przypadków ustalono brak zasadności dalszych działań, co łączy się ze zdiagnozowaniem, że w rodzinie nie dochodziło do przemocy, a jedynie do konfliktów rodzinnych lub jeden z członków rodziny wyprowadził się bądź zaistniały inne przesłanki. Monitorowaniem po zakończonej procedurze zajmowali się pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworze.

Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące zakończenia procedury „Niebieskie Karty”

Przemoc w rodzinie – procedura „Niebieskie Karty”	rok 2016	rok 2017	rok 2018	rok 2019
Liczba zakończonych procedur z uwagi na brak zasadności dalszych działań	30	29	24	32
Liczba zakończonych procedur z uwagi na ustanie przemocy	21	4	23	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GZI w Jaworze.

Komenda Powiatowa Policji w Jaworze prowadziła postępowania związane z przestępstwami znęcania się nad rodziną, a analiza danych statystycznych pozwala stwierdzić coroczny wzrost prowadzenia takich postępowań. Poza tym na bieżąco dochodziło do policyjnych interwencji związanych z konfliktami rodzinnymi, przemocą w rodzinie. Ilość takich interwencji również z roku na rok wzrasta.

Tabela 5. Działania Policji

Działania Komendy Powiatowej Policji w Jaworze	Lata			
	2016	2017	2018	2019
Liczba prowadzonych postępowań w sprawach znęcania się nad rodziną	39	43	36	50
Liczba interwencji związanych z przemocą w rodzinie	149	416	369	350

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z KPP w Jaworze.

Podczas pracy członków grup roboczych Gminnego zespołu w ramach procedury „Niebieskie Karty” podejmowane były również inne działania, jak:

- sporządzanie wniosków o wszczęcie procedur zobowiązania do leczenia odwykowego do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworze;
- składanie zawiadomień do Prokuratury Rejonowej w Jaworze o możliwości popełnienia przestępstwa znęcania się nad rodziną;
- sporządzanie wniosków do Sądu Rejonowego w Jaworze o wgląd w sytuację dziecka.

Z analizy danych statystycznych wynika, że w przeważającej większości osobami narażonymi na doznawanie przemocy są kobiety, natomiast mężczyźni są wskazywani jako osoby podejrzane o stosowanie przemocy w rodzinie.

Tabela 6. Procedura Niebieskie Karty – dane statystyczne

		2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin, w których występuje lub istnieje uzasadnione podejrzenie występowania przemocy w rodzinie		55	59	46	61
Liczba osób podejrzanych o stosowanie przemocy		54	59	47	61
w tym	Kobiety	7	3	5	3
	Mężczyźni	47	56	42	58
Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy w rodzinie		55	62	80	63
w tym	Kobiety	43	57	74	55
	Mężczyźni	10	3	5	8
	Dzieci	2	2	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GZI w Jaworze.

Wyniki ewaluacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Jawora, którą co roku przeprowadza Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze. Za okres 2016 – 2019 poszczególne wskaźniki przedstawiają się następująco:

Tabela 7. Wskaźniki ewaluacji

L.p.	Wskaźniki	Wartość wskaźnika w poszczególnych latach			
		2016	2017	2018	2019
1.	Liczba rodzin zarejestrowanych i zdiagnozowanych jako środowiska zagrożone występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie;	84	90	84	95
2.	Liczba wdrożeń procedury Niebieskie Karty;	55	59	46	61
3.	Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia, pomocy;	84	90	84	95
4.	Główne przyczyny występowania przemocy;	- uzależnienie od alkoholu - uzależnienie od środków psychoaktywnych			
5.	Liczba rodzin i osób objętych terapią;	- liczba rodzin 84 - liczba osób 96	- liczba rodzin 90 - liczba osób 130	- liczba rodzin 84 - liczba osób 126	- liczba rodzin 74 - liczba osób 116
6.	Liczba zarejestrowanych rodzajów przemocy;				
	- psychiczna;	7	59	44	60
	- fizyczna;	48	47	36	49
	- seksualna;	0	0	1	1
	- ekonomiczna;	0	5	0	0
7.	Liczba interwencji kryzysowych, w tym liczba osób, którym udzielono zastępczego schronienia i innych form pomocy;	0	0	0	0
8.	Liczba sprawców objętych programem korekcyjno-edukacyjnym;	10	13	15	12
9.	Liczba szkoleń dla kadry służb pomocy społecznej i innych podmiotów – realizatorów Programu;	5	4	9	8
10.	Liczba wdrożonych programów edukacyjnych;	0	0	0	0
11.	Liczba kampanii informacyjnych w środowisku lokalnym;	2	3	3	3

12.	Liczba rodzin, w których udało się rozwiązać problem przemocy w rodzinie lub złagodzić jego skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku;	51	29	47	54
-----	--	----	----	----	----

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GZI i MOPS w Jaworze.

Przedstawione dane pokazują, że głównym i niezmiennym czynnikiem wpływającym na występowanie przemocy w rodzinie jest nadużywanie alkoholu przez jednego z członków rodziny. Coraz częściej też używanie środków psychoaktywnych wpływa na występowanie zachowań przemocowych w rodzinie.

Dodatkowym atutem są wszelkie akcje informacyjne, profilaktyczne czy edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie. W latach 2016 – 2019 wszystkie instytucje pomocowe zostały objęte szkoleniami kadry z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i radzenia sobie z jej konsekwencjami. Ponadto instytucje brały udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych, w tym: Ogólnopolska Kampania Promocyjna „Niebieska Linia”, kampania „Tydzień Pomocy Ofiarom Przestępstw” czy ogólnopolska Kampania „19 dni przeciwko przemocy wobec dzieci i młodzieży”. Dzięki takim działaniom zjawisko przemocy w rodzinie stopniowo przestaje być tematem tabu, co przyczynia się do wzrostu świadomości w społeczności lokalnej Jawora, a dzięki temu mieszkańcy miasta coraz częściej odpowiednio reagują na przemoc w rodzinie, zwracają się o pomoc i wsparcie.

IV. Cele i zadania Gminnego Programu

Głównym celem programu jest ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie i jego skutków w Gminie Jawor poprzez tworzenie jednolitego, profesjonalnego systemu interwencji i wsparcia dla osób zagrożonych bądź uwikłanych w zjawisko przemocy w rodzinie.

Do celów szczegółowych programu należą zadania wyznaczone przez Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w poszczególnych zakresach:

1. Profilaktyka i edukacja społeczna.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
3. Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ad. 1. Profilaktyka i edukacja społeczna – wszelkie działania zapobiegające zjawiskom przemocy poprzez profilaktykę, monitorowanie, diagnozę wszelkich problemów zagrażających bezpieczeństwu rodziny i jej członków.

- 1.1. Opracowywanie i aktualizowanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy należy do zadań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworze – do opracowywania diagnozy konieczne jest wykorzystywanie danych z instytucji pomocowych na terenie gminy Jawor (m.in. MOPS w Jaworze, KPP w Jaworze, Sąd Rejonowy w Jaworze, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaworze, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Jaworze, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, i inne w zależności od potrzeb).
- 1.2. Organizowanie profesjonalnych szkoleń związanych z tematyką przemocy w rodzinie dla kadry placówek pomocowych oraz dla konkretnych grup odbiorców, np. dla uczniów i rodziców szkół podstawowych, gimnazjalnych (organizacja szkoleń w ramach działań konkretnych placówek i instytucji).
- 1.3. Realizowanie projektów edukacyjno-informacyjnych dla dorosłych, młodzieży i dzieci z zakresu występowania, zapobiegania, ochrony i radzenia sobie ze zjawiskiem przemocy w rodzinie – placówki oświatowe z terenu gminy, GKRPA, parafie, świetlice, organizacje pozarządowe, MOPS w Jaworze, PCPR w Jaworze, i inne.
- 1.4. Kampanie informacyjne i edukacyjne kładące nacisk na zwiększanie wiedzy dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie, radzenia sobie z tym zjawiskiem, łamanie stereotypów i podnoszenia świadomości społecznej w lokalnym środowisku – Gmina Jawor, MOPS w Jaworze, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, parafie, GZI, i inne.
- 1.5. Działania edukacyjne w ramach procedury „Niebieskie Karty” – przedstawiciele GZI.
- 1.6. Prowadzenie poradnictwa i działań edukacyjnych służących wzmocnieniu

- wychowawczych i opiekuńczych kompetencji rodzicielskich, pozbawionych oddziaływań przemocowych, w rodzinach zagrożonych przemocą oraz w rodzinach już nią dotkniętych – MOPS w Jaworze, PCPR w Jaworze, GZI, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, w tym przedszkola, i in.
- 1.7. Prowadzenie poradnictwa i działań edukacyjnych (w tym konsultacji i kierowania do właściwych instytucji) w sytuacjach ujawnienia przemocy w rodzinie – przedstawiciele służby zdrowia (m.in. lekarze rodzinni, pielęgniarki środowiskowe), policjanci (w momencie interwencji oraz w ramach procedury „Niebieskie Karty”), nauczyciele, pedagodzy, psychologowie placówek oświatowych, pracownicy socjalni MOPS, PCPR, przedstawiciele parafii, organizacje pozarządowych, kuratorzy sądowi, przedstawiciele GKRPA, GZI.
 - 1.8. Udzielanie wszechstronnej pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym występowaniem zjawiska przemocy w rodzinie oraz niezaradnym życiowo. Pomoc ukierunkowana na likwidację potencjalnych przyczyn występowania przemocy w rodzinie – aktywizacja na rynku pracy, zapobieganie bierności społecznej, w tym zawodowej, poradnictwo socjalne, prawne, psychologiczne, pedagogiczne, pomoc terapeutyczna – MOPS, PCPR, PUP, i in.

Ad. 2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – zapewnienie osobom doświadczającym przemocy w rodzinie ochrony, pomocy i wsparcia.

- 2.1. Działania GZI, działania w ramach procedury „Niebieskie Karty” – działania pomocowe skierowane do konkretnych rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, opracowywanie Indywidualnych Planów Pomocy dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, monitorowanie działań instytucji pomocowych, aktywna i systematyczna współpraca pomiędzy instytucjami pomocowymi – działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (działania podejmowane przez GZI oraz działania podejmowane przez grupy robocze Zespołu wobec konkretnych rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”).
- 2.2. Wspieranie funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego – MOPS w Jaworze, Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe.
- 2.3. Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości form uzyskania m.in. pomocy medycznej, psychologicznej, terapeutycznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej – GZI, MOPS, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Sąd Rejonowy, Komenda Powiatowa Policji, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, parafie, organizacje pozarządowe.
- 2.4. Udzielanie pomocy socjalnej, finansowej i rzeczowej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie – MOPS, parafie, organizacje pozarządowe.
- 2.5. Zapewnianie bezpieczeństwa osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia oraz pomoc prawna w działaniach separujących ofiary od sprawców przemocy – MOPS, Komenda Powiatowa Policji,

- Sąd Rejonowy, kuratorzy, PCPR.
- 2.6. Organizacja i realizacja pomocy psychologicznej i terapeutycznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie (pomoc dla osób indywidualnych, grupowe formy wsparcia) – Punkt Konsultacyjny dla osób doświadczających przemocy w rodzinie w Poradni Rodzinnej, pomoc psychologiczna w PCPR, pomoc psychologiczna w Powiatowym Centrum Rozwoju Edukacji w Jaworze, pomoc psychologiczna w placówkach służby zdrowia (w Poradniach Zdrowia Psychicznego i Uzależnień), pomoc i wsparcie ze strony organizacji pozarządowych, parafii.
 - 2.7. Zapewnianie schronienia, mieszkań socjalnych i pomoc w adaptacji do nowych warunków mieszkaniowych i życiowych – Gmina Jawor, MOPS.

Ad. 3. Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie – wszelkie oddziaływania przerywające przemoc w rodzinie i zapobiegające dalszej przemocy oraz działania ukierunkowane na zmianę zachowań agresywnych, prowadzących do przemocy w rodzinie.

- 3.1. Działania podejmowane w ramach procedury „Niebieskie Karty” - działania pomocowe skierowane do konkretnych rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie, opracowywanie Indywidualnych Planów Pomocy dla osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, monitorowanie działań instytucji pomocowych, aktywna i systematyczna współpraca pomiędzy instytucjami pomocowymi – działalność Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (działania podejmowane przez GZI oraz działania podejmowane przez grupy robocze Zespołu wobec konkretnych rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”).
- 3.2. Działania separujące sprawców od ofiar przemocy w rodzinie – KPP, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa.
- 3.3. Rozpowszechnianie informacji oraz motywowanie osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie oraz stosujących przemoc do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie – PCPR, GZI, MOPS, Sąd Rejonowy.
- 3.4. Współdziałanie i wymiana informacji pomiędzy służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie – GZI, MOPS, KPP, GKRPA, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, PCPR.
- 3.5. Pomoc psychologiczna i terapeutyczna dla osób stosujących przemoc w rodzinie – program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie prowadzony w PCPR, pomoc psychologiczna, konsultacje w Poradni Rodzinnej, działania pomocowe organizacji pozarządowych, parafii.

Ad. 4. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- 4.1. Organizacja profesjonalnych szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla kadry instytucji pomocowych zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie – GZI, GKRPA, MOPS, PCPR, placówki oświatowe, KPP.

- 4.2. Wdrożenie i realizacja systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc (np. programy superwizyjne, grupy wsparcia, wsparcie terapeutyczne) - GZI, Gmina Jawor, GKRPA.

V. Finansowanie Gminnego Programu

Zadania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworze są i będą finansowane corocznie z budżetów jednostek realizujących Program, zgodnie z ustalonymi harmonogramami działań. Zadania Programu mogą być również finansowane z funduszy strukturalnych i programów wspólnotowych Unii Europejskiej, grantów i dotacji konkursowych i wszelkich innych źródeł finansowania.

VI. Monitoring i ewaluacja Gminnego Programu

Monitorowaniem i ewaluacją prowadzonych działań ujętych w Gminnym Programie zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworze w porozumieniu z Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Jaworze. Stały, coroczny monitoring i ewaluacja Programu mają na celu sprawdzanie efektywności prowadzonych działań, podejmowanych zadań i sposobów ich realizacji, by w konsekwencji zwiększać efektywność pracy poszczególnych jednostek w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie. Ważna jest szybkość reagowania na ujawniane przypadki przemocy w rodzinie, odpowiednie reagowanie i podejmowanie wszelkich dostępnych działań, by minimalizować przypadki przemocy w rodzinie, łagodzić jej skutki, a także podnosić świadomość społeczną w tym zakresie. Program poddawany jest ewaluacji corocznie, na podstawie analizy materiałów sprawozdawczych z poszczególnych instytucji oraz w oparciu o wskaźniki:

- 1) liczba rodzin zarejestrowanych i zdiagnozowanych, jako środowiska zagrożone występowaniem zjawisk przemocy, w stosunku do roku ubiegłego,
- 2) liczba wdrożeń procedury „Niebieskie Karty”,
- 3) liczba rodzin, którym udzielono wsparcia i pomocy,
- 4) główne przyczyny występowania przemocy,
- 5) liczba rodzin i osób objętych terapią,
- 6) liczba interwencji kryzysowych, w tym liczba osób, którym udzielono zastępczego schronienia i innych form pomocy,
- 7) liczba sprawców przemocy objętych programami korekcyjnymi,
- 8) liczba szkoleń dla kadry służb pomocy społecznej i innych podmiotów – realizatorów Programu,
- 9) liczba wdrożonych programów edukacyjnych,
- 10) liczba kampanii informacyjnych w środowisku lokalnym,
- 11) liczba rodzin, w których udało się rozwiązać problem przemocy w rodzinie lub złagodzić jego skutki na tyle, aby umożliwić rodzinom prawidłowe funkcjonowanie w środowisku.

Podsumowanie

Przemoc w rodzinie jest jednym z głównych problemów społecznych. Jego zasięg jest znacznie większy niż odnotowują to przeprowadzane badania czy prowadzone statystyki. Częstymi powodami konfliktów rodzinnych są kłopoty finansowe, bezrobocie, nadużywanie alkoholu, środków psychoaktywnych, złe stosunki wewnątrzrodzinne, nie wywiązywanie się z obowiązków domowych, czy kłopoty wychowawcze z dziećmi. Zdarza się, że powtarzające się silne, nie rozwiązywane na bieżąco konflikty prowadzą do rozwoju przemocy w rodzinie. Wzrastające odsetki zarejestrowanych przydatków stosowania przemocy w rodzinie świadczą o tym, że to zjawisko nie traci na sile. Nadal funkcjonuje w naszym społeczeństwie wiele stereotypów dotyczących zjawiska przemocy, funkcjonowania ofiary czy motywacji sprawcy przemocy w rodzinie.

Prawo osób doznających przemocy w rodzinie do bezpieczeństwa, niepoddawania się przemocy, przerywania jej zakłętego kręgu to zadanie priorytetowe w gminnej polityce społecznej, a realizowane dzięki Gminnemu Programowi Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Na skutek zdecydowanego sprzeciwu społecznego wobec przemocy w rodzinie mamy szansę na skuteczne niwelowanie wszelkich jej przejawów. Zwiększające się zainteresowanie tematem przemocy w rodzinie, działaniami mającymi na celu jej eliminowanie, powoduje, że coraz więcej instytucji zaczyna traktować temat walki z przemocą bardzo poważnie. To pozwala mieć nadzieję, że wcześniej wykryta przemoc w rodzinie oraz dostępność fachowej pomocy dla jej ofiar, pozwoli nam jeszcze skuteczniej z nią walczyć oraz jej zapobiegać.